

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ КОМП'ЮТЕРНОГО ТРЕНАЖЕРА

У статті проаналізовано стан дослідження проблеми розвитку риторичних умінь молодших школярів у науковій літературі; обґрунтовано дієвість комп'ютерного тренажера під час розвитку риторичних умінь учнів. Розкрито зміст понять “риторичні вміння молодших школярів”, “формування риторичних умінь молодших школярів”, “комп'ютерний тренажер як засіб формування риторичних умінь молодших школярів”; узагальнено принципи, форми і методи формування риторичних умінь в учнів молодшого шкільного віку.

Ключові слова: риторичні вміння, молодший школяр, комп'ютерний тренажер.

У концептуальних засадах реформування середньої освіти “Нова українська школа” (2016) серед десяти ключових компетентностей особлива увага надається вмінням усно висловлювати думки, почуття та погляди; здатності реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, вільний час, удома; усвідомленню значення ефективного спілкування. З урахуванням цього сучасний учень має володіти сформованими риторичними вміннями, які сприятимуть забезпеченню успішної його самореалізації як особистості, громадянина, здатного до ефективної комунікації.

Проведений аналіз наукових досліджень засвідчив, що питання формування риторичних умінь висвітлено в працях Л. Антонової, Н. Голуб, Л. Горобець, І. Калмикової, О. Когут, М. Пентилюк, В. Федоренка, В. Шуляра, зокрема молодших школярів – М. Захарійчук, Т. Ладиженської, В. Науменко. Принципи шкільної риторики обґрунтовано відповідно до напрацювань – В. Аннушкіна, Б. Бобильова, О. Волкова, О. Горошкіної, Н. Іпполітової, І. Кропивко, З. Курцевої, Т. Ладиженської, О. Орлова, Ю. Рождественського, Г. Сагач, Н. Сивкової, Л. Скуратівського, О. Чувакіна та ін.

Однією з технологій навчання, що дозволяє успішно вирішувати проблему формування риторичних умінь, більшість із яких мають бути доведені до автоматизму, є комп'ютерні (електронні) тренажери. Застосування комп'ютерного тренажера в

організації безперервного навчання досліджували такі вчені, як Т. Буцинська, В. Дозорцев, П. Орлов, А. Трухін, зокрема в початковій школі – Л. Белоусова, Н. Олефіренко, О. Чупріна, Є. Юдіна та ін. Незважаючи на значну кількість наукових розвідок із зазначеної проблеми, питання формування риторичних умінь саме молодших школярів засобом комп'ютерного тренажера залишається недостатньо вирішеним, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета статті – проаналізувати стан досліджуваної проблеми в науковій літературі та практиці; обґрунтувати дієвість комп'ютерного тренажера під час формування риторичних умінь молодших школярів.

З метою формулювання сутності поняття “риторичні вміння” розглянемо зміст дефініції “уміння” взагалі. За О. Савченко, вміння складають “засвоений суб'єктом спосіб виконання практичних і теоретичних дій на основі знань і життєвого досвіду, що формується виконанням вправ і передбачає застосування у звичайних та змінних умовах” [8, с. 411]. Аналіз досліджень із риторики засвідчив, що поняття “риторичні вміння” вживається досить часто в науковій літературі, зокрема, в працях Н. Голуб [4], Л. Горобець [5], Г. Сагач [6] та ін.

Так, наприклад, Л. Горобець тлумачить сутність поняття “риторичні вміння” як “уміння усвідомлено впливати на аудиторію за допомогою мовлення”, “вміння, що сприяють розвитку / формуванню усвідомленого ефективного мовленнєвого впливу на людину під час міжособистісного, групового і колективного спілкування” [5, с. 171]. Однак, коли йдеться про перелік конкретних умінь, Л. Горобець, відповідно до логіки своїх досліджень, визначає два типи риторичних умінь, пов'язуючи їх із аналізом і створенням текстів (текстові вміння) і введенням риторичних елементів у тексти нериторичних жанрів (жанрові вміння).

Таким чином, поза увагою автора залишаються вміння, пов'язані з моделюванням аудиторії, налагодженням і підтриманням контакту з нею, психологічною настановою оратора на успішний виступ, невербальними засобами спілкування тощо, тобто ті, які є ні текстовими, ні жанровими.

Н. Голуб спробувала ліквідувати ці прогалини. Під риторичними вміннями дослідниця розуміє “набуту здатність

мовця здійснювати планомірну підготовку міжособистісного, групового чи масового спілкування й досягати усвідомленого ефективного впливу на слухача” [4, с. 57].

Оскільки основу класичної риторики становить публічний виступ (етапи підготовки, виголошення й аналізу), головною класифікаційною ознакою для визначення риторичних умінь, на думку вченої, мають стати етапи роботи над публічним виступом: інвенція (винайдення думок), диспозиція (логічне розташування), елокуція (мовне оформлення думок), меморія (запам'ятовування), елоквенція (прикрашання думок: надання їм вишуканості, естетичної привабливості й оригінальності), меморія (запам'ятовування написаного), акція (виголошення) й рефлексія (аналіз і самоаналіз). Окрім того, виділяючи вміння, дослідниця врахувала сутність основних понять класичної риторики – логосу (єдність думки й слова), етосу (висока мораль мовця й мовленого ним слова), пафосу (відповідне емоційне оформлення промови), топосу (використання усталених мовних зворотів для відповідних ситуацій спілкування).

Проаналізувавши програми з риторики для учнів 1–4 класів (М. Захарійчук, В. Науменко, Т. Ладиженська та ін.) під поняттям “риторичні вміння молодших школярів” розуміємо вміння застосовувати ефективні прийоми підготовки і виголошення текстів різних типів (розповідь, опис, міркування) й засоби спілкування (вербальні, невербальні), які дозволяють учневі успішно здійснювати риторичну діяльність (вирішувати мовленнєву задачу).

Відтак, у дослідженні виходимо з того, що риторичні вміння молодшого школяра, як і будь-які вміння, формуються у процесі певної навчально-пізнавальної діяльності, основою якої є теоретичні знання, практичні вміння та індивідуальний досвід їх застосування. З урахуванням цього поняття “формування риторичних умінь молодших школярів” визначаємо як процес і результат цілеспрямованих впливів на молодших школярів, що передбачає таку організацію навчально-виховного процесу, за якої відбувається активізація всіх складників риторичної діяльності.

З огляду на окреслену проблему, Т. Ладиженська визначає риторичні вміння, якими учні молодшого шкільного віку мають оволодіти на кінець четвертого класу, зокрема: аналізувати й

оцінювати власне спілкування; визначати вид спілкування за його основними цілями (повідомити: запросити інформацію, обмінятися інформацією, підтримати контакт тощо); вступати в етикетний діалог і підтримувати його; розрізняти істинну ввічливість від показної; визначати вид мовленнєвої діяльності, етапи; продумувати, що потрібно зробити для говоріння, читання тощо (на етапі орієнтації), що – в процесі мовлення, читання (на етапі реалізації), що – після говоріння, читання тощо (на етапі контролю); вміння складати опорний конспект почутого у формі таблиці, схеми із застосуванням прийнятих і вигаданих символів, рисунків; відтворювати за опорним конспектом почуте; аналізувати живе усне мовлення, визначати його особливості; встановлювати, в якій мірі усне мовлення підготовлене, в чому відображається підготовленість; користуватися тлумачним словником та словником синонімів; визначати початкове і кінцеве речення як ознаки тематичної та змістової єдності тексту; підбирати кінцеве (завершальне речення до незакінченого тексту); створювати стислий текст, застосовуючи спосіб виключення подробиць і спосіб узагальнення; аналізувати висновок (у міркуванні), його доцільність; створювати до “нових” слів словникові статті; розповідати весело (з гумором) про кумедні, смішні випадки зі свого життя; розповідати (усно й письмово) про пам’ятні події свого життя; аналізувати інформаційну замітку в газету, її відповідність мовленнєвій задачі й жанровим особливостям; написати інформаційну замітку в газету типу: що – де – коли і як відбулося; доцільно застосовувати несловесні засоби спілкування (жести, міміка, рухи тілом, постава, інтонація) [7, с. 8–9].

У результаті аналізу наукових джерел ми переконалися, що серед науковців не існує єдиної думки щодо загально визначених риторичних умінь, якими мають оволодіти молодші школярі. Риторичні уміння завжди розкриваються у взаємозв’язку зі змістом навчальних програм із риторики для учнів молодшого шкільного віку.

Як нам вдалося з’ясувати, для ефективного формування риторичних умінь молодших школярів варто враховувати такі принципи, як: доступності навчального матеріалу; опори на розвиток самостійності мислення, індивідуальної творчості; проблемно-ситуативного характеру завдань;

емоційно-насиченої тематики завдань; варіативно-диференційованого змісту завдань; привабливості, цікавості, образності змісту занять; застосування аудіо- та відеотехніки; комунікативного характеру, розкутої атмосфери, доброзичливості у стосунках між учнями і дорослими; схвалення і визнання; свободи самовираження.

Нами встановлено, що основною формою організації навчального процесу з формування риторичних умінь учнів четвертого класу є урок, на якому більша частина часу виділяється практиці. Під час уроку варто застосовувати такі методи навчання, як: риторичний аналіз усних і письмових текстів; риторичні задачі; риторичні ігри; мікровиступи на визначену тему; виступи-імпровізації [7, с. 6–7]; аналітичні та синтетичні вправи; вправи на звуковимову (швидкість, виразність, висота); аналіз прислів'їв, приказок, загадок; аналіз крилатих висловів; риторичний аналіз мовленнєвих ситуацій; порівняльний аналіз невербального й вербального спілкування; мова жестів; редагування висловів, текстів; риторичний аналіз різножанрових текстів; мовленнєві ігри; інтелектуальні ігри; експертна робота; драматизація творів; словесне малювання; рефлексія розумово-мовленнєвої діяльності тощо.

Аналіз наукових праць дає змогу стверджувати, що в сучасних умовах більшість вітчизняних і зарубіжних науковців, методистів досліджують питання застосування комп'ютерного тренажера в навчально-виховному процесі початкової школи (Л. Белоусова, А. Трухін, О. Чупріна, Є. Юдіна та ін.). Під поняттям “комп'ютерний тренажер” розуміють такий електронний освітній ресурс, який передбачає багаторазове виконання учнями подібних завдань із метою закріплення матеріалу, що вивчається, та формування міцних навчальних навичок [10]. У нашому дослідженні дефініцію “комп'ютерний тренажер як засіб формування риторичних умінь молодших школярів” тлумачимо як один із важливих електронних освітніх ресурсів, що сприяє формуванню риторичних умінь учнів як самостійно, так і під контролем учителів (батьків), під час виконання тренувальних завдань.

Серед перспективних ІКТ, що застосовуються у навчально-виховному процесі початкової школи, варто звернути особливу увагу на комп'ютерний (електронний) тренажер як один із ефективних засобів формування риторичних умінь молодших

школярів. Переконані, що комп'ютерний тренажер сприяє посиленню інтересу до навчального предмета, підвищенню рівня навчальних досягнень молодших школярів, створенню сприятливих умов для самопідготовки, допомоги учням, які мають проблеми в навчанні, формуванню вміння вчитися.

Нами встановлено, що вчені розрізняють такі види комп'ютерних тренажерів для початкової школи: тренажери-презентації, тренажери-програми, тренажери на сайтах. *Тренажери-презентації* призначені для демонстрації на інтерактивній дошці або екрані серії запитань, на які учні повинні усно дати відповідь. Після виголошених відповідей на екрані висвічується правильна відповідь. Запитання можуть містити ілюстративний матеріал. *Тренажери-програми* спрямовані на роботу в он-лайн режимі та містять серію завдань. Під час роботи учень вводить відповіді, які автоматично перевіряються. У разі необхідності учень може звернутися за підказкою. *Тренажери на сайтах* (<http://samouchka.com.ua/>, <http://shkolnayastrana.ucoz.ua/index/trenazhjory/0-97>, <http://edu-lider.ru/nachalnye-klassy/>) передбачають роботу з ними в он-лайн режимі. Учень реєструється на сайті і виконує серію завдань. Підсумки виконання роботи зберігається на сайті, а вчитель перевіряє результати роботи учня [10]. Підтримуємо думку Л. Белоусової, яка зазначає: “Незаперечною перевагою електронних тренажерів для дітей молодшого шкільного віку є можливість забезпечити варіативність завдань, неповторність вправ, призначених для формування відповідних умінь, привнесення елементів гри, змагання в цей процес. Приваблива форма подання завдань, їх динамічність, практична мета... перетворює стереотипну роботу з удосконалення умінь у цікаву гру, яка мотивує дитину до виконання завдань репродуктивного характеру” [1, с. 591].

Раціональне застосування комп'ютерних тренажерів на уроках риторики в початковій школі уможливорює інтенсифікувати діяльність учителя й учнів; підвищити якість вивчення української мови; втілити в життя низку дидактичних принципів, зокрема: індивідуалізації, диференціації, науковості, наочності тощо [9].

Розроблення комп'ютерного тренажера для формування риторичних умінь молодших школярів ми здійснювали у два етапи: підготовка змістової складової та вибір програмного

забезпечення і платформи розміщення. За допомогою розробленого програмного забезпечення Microsoft Visual Studio ми мали змогу створити комп'ютерний риторичний тренажер.

Під час розроблення комп'ютерного тренажера з розвитку риторичних умінь нами враховувалися такі вимоги: дидактична системність у підборі завдань; методична послідовність виконання завдань; інтерактивність у роботі з виконання тренувальних завдань; свобода вибору навчальної траєкторії [2, с. 84]. Крім того, ми керувалися лінгводидактичними принципами щодо змістового наповнення комп'ютерного тренажера, зокрема: нормативність, функціональна значимість, частотність, мінімізоване й доступне подання навчального (тренувального) матеріалу, навчально-методична доцільність, пізнавальна значимість і дидактична цінність [2, с. 100].

У зв'язку з тим, що комп'ютерних тренажерів для формування риторичних умінь молодших школярів не існує, нами (Г. Бондаренко, К. Сізоненко) створено авторський риторичний тренажер, мета якого полягає в реалізації тренінгової та корекційної функцій, адже велика увага на уроках риторики має приділятися відпрацюванню предметних ораторських умінь [3]. Тренувальні завдання, які виконували четверто-класники, забезпечували формування необхідних риторичних умінь, що з часом стануть навичками. Корекційна функція реалізувалася шляхом коригування риторичної діяльності учнів – прямої, коли виправлялася неправильна дія учня, наприклад, щодо володіння властивостями голосу, дикцією, мімікою, жестикуляцією та демонструвався правильний спосіб виконання завдання; і непрямої, за якої школяру надавалася інформація, наприклад, про розвиток уміння складати текст розповіді, що допомагала йому самостійно виконати тренувальне завдання.

Роботу з комп'ютерним тренажером ми проводили на уроках риторики. Так, після пояснення нового матеріалу послуговувалися інтерактивною дошкою, за допомогою якої учні називали відповіді та пояснювали хід розв'язання риторичних задач; за комп'ютером, коли виконання завдань відбувалося під контролем учителя; виконання домашньої роботи учнями, які самостійно або під контролем батьків виконували тренувальні завдання.

Результати експериментального навчання засвідчили, що високий рівень сформованості риторичних умінь у

четвертокласників ЕК підвищився на 14,0%, а в КК – залишився без змін; достатній рівень учнів ЕК зріс на 16,7% і на 3,8% в осіб КК; базовий рівень зменшився (у бік достатнього рівня) на 19,2% у школярів ЕК і на 3,8% КК; елементарний рівень не був зафіксованим у респондентів ЕК, а в учнів КК він залишився без змін. Позитивним результатом є також значне підвищення в учнів четвертого класу ЕК високого і достатнього рівнів сформованості риторичних умінь, а також відсутність елементарного рівня. У школярів КК значних зрушень не відбулося. Відтак, експериментальною перевіркою доведено дієвість розробленої нами методики.

Отже, на основі аналізу наукових джерел визначено сутність і зміст понять “риторичні вміння молодших школярів”, “формування риторичних умінь молодших школярів”, “комп’ютерний тренажер як засіб формування риторичних умінь молодших школярів”. Виявлено недостатній рівень застосування комп’ютерного тренажера у процесі формування риторичних умінь учнів молодшого шкільного віку. Визначено компоненти, етапи та особливості психолого-педагогічних та лінгводидактичних принципів створення й застосування комп’ютерних тренажерів в навчально-виховному процесі початкової школи.

Доведено, що застосування комп’ютерного тренажера значно підвищує ефективність і мотивацію навчання, забезпечує нові шляхи засвоєння інформації, формування риторичних умінь, дозволяє молодшим школярам стати більш впевненими і здатними самостійно вдосконалювати себе.

Література

1. Белоусова Л. И., Олефиренко Н. В. Дидактический потенциал цифровых образовательных ресурсов для младших школьников [Электронный ресурс] / Л.И. Белоусова, Н.В. Олефриенко. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/v/didakticheskiy-potentsial-tsifrovyyh-obrazovatelnyh-resursov-dlya-mladshih-shkolnikov>
2. Беляев М. И. Технология создания электронных средств обучения [Электронный ресурс] / М. И. Беляев, В. В. Гриншкун, Г. А. Краснова. – Режим доступа : http://uu.vlsu.ru/files/Tekhnologija_sozdaniya_EHSO.pdf

3. Бондаренко Г. Застосування комп'ютерного тренажера у процесі формування риторичних умінь учнів четвертого класу / Г. Бондаренко, К. Сізоненко // Початкова школа і сучасність. – 2017. – №2 (30). – С. 5-9.
4. Голуб Н. В. Риторичні вміння як базовий компонент риторичної компетенції старшокласників / Н. В. Голуб // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – Психолого-педагогічні науки. – 2011. – №5. – С. 56–58.
5. Горобець Л. Н. Риторические умения как базовый компонент риторической компетенции учителя [Электронный ресурс] / Л. Н. Горобець. – Режим доступа: http://Lib.herzen.spb.ru/text/gorobets_9_50-170-175.pdf.
6. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К. : Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу. 1997. – 302 с.
7. Ладыженская Т. А. Детская риторика в рассказах и рисунках: 1 класс: Методические рекомендации / Т. А. Ладыженская, Н. В. Ладыженская, Р. И. Никольская, Г. И. Сорокина. – М. : ООО “С-инфо”, ООО “Баласс”, 1998. – 96 с.
8. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 416 с.
9. Чупріна О. В. Використання мультимедійних засобів навчання у початковій школі: аспекти і перспективи проблеми / О. В. Чупріна // Вісник Житомирського державного університету. – 2012 . – Випуск 63. Педагогічні науки. – С. 177 – 180. Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/8684/1/34.pdf>
10. Юдина Е. П. Методика использования электронных тренажеров для организации непрерывного обучения в начальной школе в рамках высокотехнологичной среды образовательного учреждения [Электронный ресурс] / Е. П. Юдина. – Режим доступа : http://324school.spb.ru/index.php?id=947&option=com_content&view=article

Г. Л. Бондаренко

Особенности развития риторических умений младших школьников средствами компьютерного тренажера

Киевский университет имени Бориса Гринченко (18/2 ул. Бульварно-Кудрявская, Киев, Украина)

В статье проанализировано состояние исследования развития риторических умений младших школьников в научной литературе; обоснованно эффективность компьютерного тренажера во время развития риторических умений учащихся. Раскрыто содержание понятий “риторические умения младших школьников”, “формирование риторических умений младших школьников”, “компьютерный тренажер как средство формирования риторических умений младших школьников”; обобщены принципы, формы и методы формирования риторических умений в учащихся младшего школьного возраста.

Ключевые слова: риторические умения, младший школьник, компьютерный тренажер.

H.L. Bondarenko

Development Features of Rhetorical Skills of Primary Schoolchildren by the Means of Computer Simulator

Borys Grinchenko Kyiv University
(18/2 Bulvarno-Kudriavska Str, Kyiv, Ukraine)

The article analyzes the state of research of the problem of development of rhetorical skills of primary schoolchildren in scientific literature. The insufficient level of application of the computer simulator in the educational process of primary school is revealed. The content of the concepts “rhetorical skills of primary schoolchildren”, “formation of rhetorical skills of primary schoolchildren”, “computer simulator as a means of formation of rhetorical skills of primary schoolchildren” is revealed; The principles, forms and methods of formation of rhetorical skills of primary schoolchildren are generalized.

The components, stages and peculiarities of psychological and pedagogical, linguodidactic principles of creation and application of a computer simulator in the educational process of primary school are determined. The necessity of creating an author's computer simulator for the formation of rhetorical skills of primary schoolchildren is characterized, which is aimed at solving a number of practical problems, in particular: minimized and accessible presentation of educational (training) material, cognitive significance and didactic value, freedom of choice of individual learning trajectory.

Keywords: rhetorical skills, primary schoolchildren, computer simulator.

References

1. Belousova, L. I., & Olefirenko, N. V. (2013). Didakticheskii potentsial tsifrovyykh obrazovatelnykh resursov dlia mladshykh shkolnikov [Didactic potential of digital educational resources for primary schoolchildren]. Retrieved from <http://cyberleninka.ru/article/n/didakticheskii-potentsial-tsifrovyykh-obrazovatelnykh-resursov-dlya-mladshih-shkolnikov>.
2. Beliaev, M. I., Grinshkun, V. V., & Krasnova, G. A. (n. d.). Tekhnologiya sozdaniia elektronnykh sredstv obucheniia [Technology of creating e-learning tools]. Retrieved from http://uu.vlsu.ru/files/Tekhnologija_sozdaniia_EHSO.pdf.
3. Bondarenko, H., & Sizonenko, K. (2017). Zastosuvannia kompiuternoho trenazhera u protsesi formuvannia rytorychnykh umin uchniv chetvertogo klasu [Application of a computer simulator in the process of formation of rhetorical skills of fourth grade students]. *Pochatkova Shkola i Suchasnist*, 2, 5-9
4. Holub, N. V. (2011). Rytorychni vminnia yak bazovyi komponent rytorychnoi kompetentsii starshoklasnykiv [Rhetoric skills as basic component of senior pupils' rhetoric competence]. In *Naukovi zapiski NDU im. M. Gogolya. Psykholoho-pedahohichni nauky*, Vol. 5 (pp. 56–58).
5. Gorobets, L. N. (n. d.). Ritoricheskie umeniia kak bazovyi komponent ritoricheskoi kompetentsii uchitelia [Rhetorical skills as a basic component of rhetorical competence of a teacher]. Retrieved from https://lib.herzen.spb.ru/text/gorobets_9_50-170-175.pdf.
6. Ziaziun, I. A., & Sahach H. M. (1997). *Krasa pedahohichnoi dii* [Beauty of pedagogical action]. Kyiv: Ukrainsko-finskyi instytut menedzhmentu i biznesu.
7. Ladyzhenskaia, T. A. (1998). *Detskaia ritorika v rasskazakh i risunkakh: 1 klass* [Children's rhetoric in stories and drawings]. Moskva: OOO "S-info", OOO "Balass".
8. Savchenko, O. Ya. (2012). *Dydaktyka pochatkovo shkoly* [Didactics of primary school]. Kyiv: Hramota.
9. Chuprina O.V. (2012). Vykorystannia multimediinykh zasobiv navchannis u pochatkovii shkoli: aspekty i perspektyvy problem [Using multimedia learning tools at elementary school: Aspects and perspectives of the problem]. In *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universitetu*: Vol. 63. *Pedahohichni nauky*

(pp. 177–180). Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/8684/1/34.pdf>.

10. Yudina, E. P. (n. d.). Metodika ispolzovaniia elektronnykh trenazherov dlia organizatsii nepreryvnogo obucheniia v nachalnoi shkole v ramkakh vysokotekhnologichnoi sredy obrazovatel'nogo uchrezhdeniia [Methods of using electronic simulators for the organization of continuing education in elementary school within the framework of a high-tech environment of educational institution]. Retrieved from http://324school.spb.ru/index.php?id=947&option=com_content&view=article.

Бондаренко Геннадій Леонідович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Бондаренко Геннадій Леонидович, кандидат педагогических наук, доцент, заведующий кафедры начального образования Педагогического института Киевского университета имени Бориса Гринченка

Hennadii Bondarenko, Head of Department of Primary Education of the Pedagogical Institute of Borys Grinchenko Kyiv University, PhD in Pedagogics, Associate Professor

УДК 372.47(045)

О.Г. Брежнева, м. Маріуполь

МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗМІСТУ МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ПОРІВНЯННЯ ЧИННИХ ПРОГРАМ

У статті представлений детальний аналіз змісту програмових завдань з математичного розвитку дітей дошкільного віку; виявлені спільні і відмінні авторські підходи у конструюванні математичного контенту чинних програм за розділами “Кількість та число”, “Велична”, “Простір”, “Форма”, “Час”. Деталізовані завдання з формування у дітей кількісних відношень між числами натурального ряду. Визначені спільні і відмінні підходи до реалізації змісту математичного розвитку дошкільників. Проаналізовано лінійний і концентричний принципи подання програмового матеріалу.

Ключові слова: методична система, навчальна програма, програмовий зміст, лінійний принцип, концентричний принцип.